

Gebod of gebed? (2)

Na het voorgaande, inleidende artikel volgt hieronder het eerste deel van de artikelenserie van prof. H.J. Schilder over Joh. 17:21.

Dat *gebod* en *gebed* van elkaar wél te onderscheiden zijn, zal iedereen dadelijk toestemmen. Toch is het de vraag, of we aan dat onderscheid ook metterdaad voldoende recht laten wedervaren. Ik denk aan het gebed van Jezus in Joh. 17 met betrekking tot de eenheid van Zijn Kerk, zoals de woorden daarvan vandaag vaak worden aangehaald en gebruikt. In dat verband kan men nogal eens horen zeggen: “We moeten het *gebed* van Christus als een *gebod* beleven”. Aldus kan men Ds. B.A. Bos horen verzekeren, de conferentiegangers van Oosterbeek, het blad “De Roeper”.^[1] En zou nu op dat punt althans elk van ons hun niet moeten bijvallen? Wanneer men met deze vraag bedoelt, of niet elkeen heeft te erkennen, dat aan dit *gebed* een *gebod* ten grondslag ligt en in zoverre erin door klinkt, dan luide het antwoord: ja. Immers mag nooit enig gebed worden gedaan tenzij dan naar het gebod – Zondag 45 H.C.- en zeker onze hoogste Bidder heeft ook in dezen alle gebedsgehoorzaamheid volbracht. Zijn ***gebed*** met betrekking tot de eenheid der Zijnen rust dus wel degelijk in de *roeping* daartoe, staat mede op het fundament daarvan. Maar toch is het dat niet, wat vandaag zij bedoelen die zich en ons als plicht voorhouden Christus’ gebed als gebod te beleven. Want in hetgeen we zojuist aanwezen, met verwijzing naar de Catechismus, is het gebod de *norm* voor het gebed, het gaat dus aan dit laatste *vóóraf*. Doch in de ons vandaag zo veelvuldig aangeprezen zin ligt de verhouding andersom: ge zoudt het gebed als gebod moeten beleven, dat wil dus zeggen: hetgeen *gebed* is, wil in uw hart en leven *vervolgens* als *gebod* zich laten gelden; wat in Vaders oor als *gebed* klinkt, moet door het *uwe* als *gebod* worden opgevangen.

Wij ontkennen allerminst, maar onderstrepen veeleer, dat de gebedstaal van Christus tot de Vader veel in zich draagt, dat door ons als gebod is te erkennen. Maar evenzogoed vrezen we, dat aan dit gebed, noch aan het gebodsfundament van dit gebed, noch ook aan de gebodsconsequenties van dit gebed recht geschiedt wanneer men zegt, dat wij het gebed des Heeren “als gebod hebben te beleven”. Want deze mijn verlangde “beleving” lijkt wel vroom en lieflijk, doch *verdraait* intussen de gebedswerkelijkheid van mijn Heere Christus. Hetgeen ik

immers te beleven heb, is nooit iets anders dan hetgeen *wat* de Heere gesproken heeft en *zoals* Hij het gesproken heeft. Wanneer de *Middelaar* tot de *Vader* bidt, en Hij doet het zo, dat de Zijnen het kunnen horen, dan heb ik- toehoorder bij de gratie van Johannes' evangeliebericht- die woorden als niet anders te "beleven" dan als *openbaring* des Heeren van en omtrent Zijn *gebed* tot de *Vader*. Ik heb dan nooit een gebed als gebod tot beleven, want dan pleeg ik, strikt genomen, gebedsvervalsing (hetgeen niemand wil), doch een *gebed* heb ik louter als *gebed* te "beleven", of wilt ge, te verwerken in mijn geloofsinhoud, of nog scherper gezegd, ik heb de *openbaringsmededeling* van dat gebed als *zodanig* te geloven en ik moet *daaraan* volledig recht doen wedervaren. Ook in dezen moet ik niet wijzer willen zijn dan God, die mij wel op andere plaatsen van de Schrift *geboden* formuleert (bijvoorbeeld t.a.v. de "eenheid") doch die in Joh. 17 mij een *gebed* rapporteert. Niet wijzer willen zijn dan God, dat is eerste uitgangspunt ook voor het verstaan van Christus' gebeden.

Wat is van deze onderscheiding en opmerkingen het "praktisch belang"? Slaan wij niet in de lucht door te attenderen op zaken, waarmee op zichzelf misschien ieder het eens zal zijn? Het antwoord op die vraag is in één keer niet behoorlijk te geven. Doch voor dit maal mogen we er wel het voornaamste van trachten te zeggen. Het dunkt ons dit: wanneer we elkaar oproepen het gebed van Christus als gebod te beleven, miskennen we tegelijk de *actuele* en *historische verhoring* van dit gebed. Immers, wanneer aan dit gebed tot de Vader annex is mijn beleving ervan als gebod, kan de verhoring ook pas recht beginnen wanneer aan die laatste voorwaarde is voldaan. Wanneer het gebed omhoog omlaag beleefd wil zijn, is de verhoring *mede* daarvan afhankelijk of ik, gelovige, dit gebed belieft te beleven. Zou ik dat niet doen, zo zou dit gebed niet zijn volle effect bereiken, want immers, het zou *wel* door *Christus gesproken*, en *wel* door de *Vader gehoord*, maar *niet door mij beleefd* zijn geworden.

En dus vrezen wij, dat dit goed bedoelde zinnetje, dat we allemaal misschien wel eens gebruikten in een slordig ogenblik, toch, als het er op aankomt, de zaken precies onderstboven keert. Christus laat ons Zijn gebed lezen, na zoveel eeuwen nog, opdat wij maar goed zouden weten, dat het een-zijn der gelovigen door HEM werd losgeworsteld van de Vader, dat het dus werkelijk helemaal een zaak is van Hem alleen en dus nu net helemaal niet van uw beleving van wat ook ter wereld. Krachtens dit gebed is het, dat de Vader bewaart allen die door het woord der apostelen in Christus geloven zullen (vs. 20), en het zó doet, namelijk in deze

wereld van de boze, dat zij met de apostelen één zijn in Hem en de Vader zelf. Dit gebed wordt dus verhoord, niet pas wanneer gij aan het beleven gaat, confereren, spreken, schrijven, of wat ook, doch wanneer de Vader door het geloof inlijft in Christus, door de Geest aan dezulken deelachtig maakt de volle gemeenschap aan Hem en dus aan al de Zijnen en hen gehoorzaam maakt tot de (ook juist “kerkelijke”) levensopenbaring van diegenen die niet meer zelf leven doch in wie Christus leeft. En elke beleving welke naar de Schriften is, ligt daarin *besloten*, komt daarin *mée*. En dus moet ik van mijn God niet gering denken en mijzelf en al mijn broeders en zusters niet arm maken, en de eenheid niet in de weg staan (want dat is het gevolg), door dit gebed te hanteren als ook nog iets anders dan een gebed. Want ik moet consequent zijn. Ik moet òf de zaak van kerkvergadering en kerkeenheid verdelen tussen Christus èn de Zijnen, òf Hem zonder meer *volkomen* Zaligmaker laten, tot het laatste toe, ook in de toepassing van Zijn volbrachte werk. In het eerste geval kan ik verdelen: Hij 50 procent en wij 50 procent, of desnoods, Hij 99 procent, en wij 1 procent, Hij het leeuwendeel in Zijn verzameling (congregatie), ik een heel klein aandeeltje in mijn stuk vergadering (coetus), Hij het gebed, ik het gebod en zijn beleving. Maar indien ik dat niet wil (en welke gereformeerde zou zoiets wel willen?) dan moet ik Hem ook volkomen Zaligmaker laten die alles, ook de eenheid van Zijn volk (als besloten in Vaders bewaring) losworstelt en afpleit van Zijn God. En wanneer ik dat doe, dan moet ik de consequenties daarvan blij *geloven*. Deze consequentie bijvoorbeeld, dat ik *geloof* (en dan ook in het geloof historisch *zie*), dat dit gebed *altijd* verhoord is, vanaf de Pinksterdag. Indien het waar was, dat ik dit gebed als gebod moet beleven zou die verhoring wel eens tijdelijk kunnen zijn opgeschort, ja dan ware zij wellicht nog nooit heus begonnen, want wanneer heeft de kerk, hebben al de gelovigen, nu ook maar iets, wat dan ook, naar behoren beleefd? In dat geval zou die verhoring op haar best eerst met de laatste dag kunnen beginnen. Doch wanneer ik het *gebed gebed* laat, heel eenvoudig, weet ik: dit gebed is altijd verhoord, en wordt elk ogenblik verhoord. Want de Vader hoort de Zoon op elk moment, met betrekking waartoe Hij bad. En wat de Zoon hier vraagt, betreft zich reeds op de *Pinksterdag* en *elke* dag *daarna*, immers: daar begint het geloven-door-het-apostolisch-woord. En de eenheid der kerk, door Christus daarmee in één adem genoemd, is als een onmisbaar onderdeel van deze rechtsuitkering-op-het-gebed elk ogenblik mee geschonken en gerealiseerd. En alle belevingen worden daarin mee uitgekeerd als genadeweldaad aan Zijn volk, met alle acten van wedergeboorte tot gehoorzaamheid. Krachtens dit gebed komt onze “vergader”-arbeid (coetus) in Zijn verzamel-arbeid (congregatie) mee.

Krachtens dit gebed komt onze wederbaring tot gehoorzaamheid aan al Christus' geboden mee. Maar dit kan ik alleen geloven, als ik het gebed gebed laat en nu alleen maar geloof, dat de Vader de Zoon *altijd* hoort.

[1] Red.: ds. B.A. Bos (1901-1977), een predikant die met de Vrijmaking van 1944 was meegegaan, maar in de jaren daarna eenheid zocht met de synodale kerken (o.m. door conferenties in Oosterbeek waarbij 'synodalen' en 'vrijgemaakten' samen kwamen).

Gebod of gebed? (1)

Het Hogepriesterlijk gebed, en dan in het bijzonder de zinsnede "Opdat zij allen één zijn" (Joh 17:21), heeft een belangrijke rol gespeeld in de kerkgeschiedenis. Dit gebed wordt vaak opgevat als een gebod tot zogenaamde kerkelijke eenheid. In een aantal artikelen is door prof. H.J. Schilder hierbij stilgestaan.[1] Deze artikelen plaatsen we hierna in een ingekorte versie: ingekort om de leesbaarheid te vergroten, zonder aan het Schriftuurlijke karakter tekort te doen. Maar eerst geven we hier een introductie op deze artikelen, door een beknopte uitleg van Joh. 14-17.

Inleiding

Het gebed van Christus staat namelijk niet op zichzelf maar is een bekrachtiging van het onderricht aan Zijn discipelen. Een voor de discipelen onmisbaar onderwijs met het oog op Zijn lijden en sterven, dat aanstaande was. In 't kort: een aansporing tot standvastigheid in het geloof door te wijzen op de vrucht van Zijn dood.

Johannes 14

Zo zegt Christus in de verzen zes en zeven: Ik ben de weg en de waarheid en het

leven; niemand komt tot de Vader dan door Mij: Indien gij Mij kentet zoudt gij ook mijn Vader gekend hebben. Van nu dan kent gij Hem en hebt gij Hem gezien.

Met deze woorden geeft Christus te kennen dat alles wat de discipelen met het oog op de Evangelieprediking nodig hebben, hen in Christus geschonken wordt. Zij moeten alles in Hem en niets buiten Hem zoeken. Aangezien de Zoon in de Vader is en de Vader in de Zoon; dus kennen zij God. Daar Christus spoedig door Zijn hemelvaart lichamelijk van hen gescheiden zal worden, belooft Hij dat God hen een andere Trooster in Zijn plaats zal geven. Deze is de Geest der waarheid, die de wereld niet kan ontvangen want zij ziet en kent Hem niet, maar gij ziet en kent Hem, de verzen 16 en 17. Christus maakt zo een duidelijk onderscheid tussen Zijn discipelen en de *wereld*. Bevoorrecht als zij worden door de gave van de Heilige Geest leren zij de waarheid verstaan en dit in tegenstelling tot de wereld, die in de duisternis blijft rondlopen.

Ook geeft Hij aan *op welke wijze* de discipelen in Hem en Zijn liefde blijven, namelijk door Zijn woorden te bewaren. Hij heeft hen getrouw en juist onderwezen en hun de weg tot de hemel geopend, derhalve moeten zij bij Zijn onderwijs blijven en hun leven ernaar richten. Want Christus spreekt aldus: Indien iemand Mij liefheeft, zal hij Mijn woorden bewaren. Wie Mij niet liefheeft, bewaart Mijn woorden niet, de verzen 23 en 24.

Eén en hetzelfde gebod bindt Hij hen in deze twee verzen op 't hart, namelijk dat zij bij de leer van het Evangelie moeten blijven. Want uit het bewaren van de woorden van Christus wordt openbaar dat zij metterdaad God toebehoren.

Johannes 15

Aan de hand van de gelijkenis van de wijnstok en de ranken maakt de Here Jezus duidelijk dat alle gelovigen van zichzelf, van nature, onnut zijn en slechts vrucht dragen indien zij in de wijnstok Christus geplant zijn. Zodanige ranken worden door God gesnoeid opdat zij meer vrucht dragen. Alle overige ranken worden als dor hout door de Landman verzameld en in 't vuur geworpen en verbrand.

Zo vermaant Christus Zijn discipelen opdat zij beseffen dat ze zonder Hem werkelijk niets kunnen. Tenzij het zo met hen is dat zij door een levend geloof in Hem geworteld zijn en hun kracht uit Hem putten.

Ze mogen niet verslappen maar moeten voortgaan door Zijn geboden te bewaren, en Christus volgen die tot in de dood de wil van Zijn hemelse Vader gedaan heeft. Door Zijn voorbeeld te volgen verkrijgen de discipelen vrede met God en de rechte blijdschap.

In vers 16 gaat het direct over het apostelambt. Dat zij tot apostelen aangesteld worden met de opdracht het Evangelie te verkondigen, daar komt niets van henzelf bij maar dat danken de discipelen uitsluitend aan Christus. En Hij belooft dat hun prediking vrucht zal dragen en dat deze vrucht zal blijven tot het einde van de wereld.

Ook wijst Christus op de haat van de *wereld* jegens hen die van de wereld niet zijn. Want de verkondiging van de evangelische waarheid maakt de vijandschap van haar tegenstanders wakker. Dezen openbaren zich als vijanden van het Evangelie omdat zij zich aan de Zoon des mensen niet willen onderwerpen noch Zijn apostelen horen. De oorzaak van de haat van de wereld is gelegen in haar blindheid en onkunde aangaande God, vers 21.

Hoewel Christus hun blindheid heeft willen wegnemen zowel door Zijn onderwijs als door zijn Messiaanse optreden onder het volk Israël hadden zij de duisternis liever dan het licht. Evenals van hun vadersen geldt ook van hen dat zij Hem zonder oorzaak gehaat hebben. De apostelen mogen echter getroost zijn door het getuigenis van de Heilige Geest, die hun van de Vader geschonken zal worden. Want door hun Messiaanse prediking zal Christus de wereld overwinnen.

Johannes 16

In hoofdstuk 16 vervolgt de Here Jezus met de woorden: Deze dingen heb ik tot u gesproken opdat gij niet geërgerd wordt. Waardoor konden de discipelen geërgerd worden? Door het feit dat zij door de overpriesters en schriftgeleerden, de leidslieden van het volk Israël, uit de synagoge verbannen en gedood zouden worden. Christus waarschuwt dat er vervolgingen zullen komen. Maar de apostelen mogen daar geen aanstoot aannemen zodat ze zouden struikelen en wankelen of vallen. Zij moeten in het uur van de beproeving de woede en haat van de wereld verachten en zich wapenen met de woorden van hun Meester in de wetenschap dat Zijn getuigenis onoverwinnelijk is.

In het laatste gedeelte voorzegt Hij wat Zijn sterven bij hen teweeg zal brengen.

Voorwaar, voorwaar zeg Ik u: gij zult schreien en weklagen, maar de wereld zal zich verblijden, vers 20a. Wanneer Christus veroordeeld zal worden tot de kruisdood, slaat het uur van de duisternis. De wereld lijkt te overwinnen en zal blij zijn terwijl de discipelen diep bedroefd zullen zijn. Maar Christus voorzegt dat hun droefheid in blijdschap veranderd zal worden. Hij zal immers uit het graf verrijzen en Zijn Geest zenden!

In het laatste vers onderstreept Hij nog eens heel Zijn rede. Het doel van Christus' onderwijs aan Zijn discipelen is geen ander dan dat zij in Zijn woorden hun vastheid vinden, want in het betrouwen op het Evangelie wordt hun de ware vrede geschonken. Van dit besef vrede met God te hebben, moeten niet slechts de discipelen maar al Gods kinderen in hun hart zeker zijn, alleen zo zullen zij in alle aanvechtingen en beproevingen meer dan overwinnaars zijn door hun Here Jezus Christus.

Het Hogepriesterlijk gebed in Johannes 17

Het gebed, door de evangelist Johannes in hoofdstuk 17 weergegeven, draagt deze naam omdat de enige en getrouwe Hogepriester Jezus Christus bidt voor de Zijnen die God Hem gegeven heeft; voor hen voor wie Hij de dood zal ingaan.

Blijkens vers 6 bidt Hij met name voor Zijn discipelen en blijkens vers 20 ook voor hen, "die door hun woord in Mij geloven zullen".

Christus is de Middelaar, die door Zijn lijden en sterven de verzoening met God teweeg brengt, vers 19. Hij zal verheerlijkt worden maar Zijn apostelen zullen nog in de wereld blijven. Om die reden bidt Hij voor hen opdat God ze moge leiden en bewaren, de verzen 9 en 11. En Hij prijst ze bij Zijn Vader aan, omdat zij Zijn onderwijs aangenomen en in Hem geloofd hebben als de door God gezondene, vers 8; en dat ondanks de haat van de wereld, vers 14.

Christus bidt derhalve voor Zijn uitverkoren kerk, die de prediking van het Evangelie hoort en haar met een gelovig hart tot haar eeuwig behoud aanneemt. Want het geloof in Hem is niet tevergeefs maar brengt de gelukzalige onsterfelijkheid aan. En dit is het *eeuwige leven*, dat zij U kennen de enige, waarachtige God en Jezus Christus, die Gij gezonden hebt, vers 3.

[1] Deze artikelen zijn gepubliceerd in: H.J. Schilder, *Het kerkschip biedt behouden vaart. Kerkbladartikelen uit de jaren 1947-1952*. (Kampen: Copiëerinrichting Van den Berg, 1981), p. 43 e.v.